

ÜHISKONNAÕPETUSE RIIGIEKSAM

2003.a /2004. a

Eksami sisu

Nüüdisühiskond. Ühiskonna mõiste. Võim majanduses, riigis ja inimsuhetes. Võimu tunnused ja teostamise meetodid. Avalik ja erasektor. Riigi mõiste. Tsiviilühiskond. Majandussfäär. Ühiskonna sotsiaalne struktuur. Huvid. Pluralismi olemus ja tähtsus. Sotsiaalsed probleemid. Heaoluriik. Infoühiskond. Ühiskonna jätkusuutlikkus ja ühiskonnaelu valdkondade seotus.

Ühiskonna valitsemine. Osalus- ja elitaardemokraatia. Sotsiaalsed liikumised ja erakonnad. Poliitilised ideoloogiad. Valimised: funktsioonid, erinevad valimissüsteemid, valimiskäitumine, valimiste tulemused. Kõrgeim seadusandlik võim. Kõrgeim täidesaatev võim. Bürokratia. Korruptsioon. Riigipea. Kohtuvõim. Võimude lahusus. Opositsioon. Kohalik omavalitsus.

Ühiskonna majandamine. Ühiskonna majandusressursid. Riik ja majandus. Majandusarengu planeerimine liberaalses ühiskonnas – majanduspoliitika. Majanduse regulatsioon seaduste, maksu- ja rahapoliitika ning turumehhanismide abil. Makromajanduse põhinäitajad. Välismajanduspoliitika. Euroopa Liidu fiskaalpoliitika ja ühisturg.

Indiviid ühiskonnas. Sotsiaalne staatus ja sotsiaalne mobiilsus. Majanduslik aktiivsus ja heaolu. Ühishüved. Sotsiaalne turvalisus: sotsiaalkindlustus ja sotsiaalabi. Euroopalikud põhimõtted sotsiaalkaitse alal. Sotsiaalsed rollid. Indiviid ja riik. Eesti Vabariigi olulisemad õigusaktid (õpetaja valikul). Inimõigused. Kodakondsus. Kodanikuõigused ja -kohustused. Riigi- ja kodanikukaitse.

Kaasaja maailma mitmepalgelisus. Maailma rassiline, rahvuslik ja religioosne mitmekesisus. Maailma mitmekultuurilisus. Riikide sotsiaal-majandusliku ja poliitilise arengu erinevused. Globaalprobleemid: rahvastiku-, keskkonna- ja sotsiaalsed probleemid. Maailma ühtsuse ja vastastikuse seotuse suurenemine. Infotehnoloogia mõju maailma arengule.

Rahvusvaheline suhtlemine. Rahvusvahelise suhtlemise põhimõtted ja viisid. Tähtsamad maailma- ja regionaalorganisatsioonid. Euroopa integratsioon. Eesti riigi rahvusvaheline asend.

Eksami eesmärgid

Selgitada kuivõrd õpilane:

- tunneb kaasaja ühiskonna kujunemise põhijooni, kaasaja ühiskonna struktuuri ning korralduspõhimõtteid;
- omab ülevaadet kaasaegse majanduse toimemehhanismidest;
- teab olulisi rahvusvahelisi organisatsioone;
- oskab iseloomustada riikidevahelise poliitilise, majandusliku ja kultuurilise suhtlemise põhimõtteid, nüüdisaegseid sotsiaalpoliitilisi süsteeme, kaasaja maailma põhiprobleeme ja arengutendentse;
- tunneb demokraatia reegleid, inim- ja kodanikuõigusi, Eesti Vabariigi põhiseadust ja «Kodakondsuse seadust» ning teisi olulisemaid õigusakte;

- oskab adekvaatselt määratleda oma kohta ja võimalusi kaasaja maailmas, töötada ja elada turumajanduslikus ühiskonnas, osaleda ühiskonnaelus, kaitsta oma huve ja õigusi;
- oskab koguda massimeediast sotsiaal-poliitilist ja majanduslikku teavet, seda kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ja kasutada.

Eksami vorm

Eksami vorm on kirjalik, eksam kestab 4 tundi. Eksamitöö koosneb arutlusest (20 palli) ja ülesannetest (80 palli) teemadel:

1. Nüüdisühiskond (5—10 p).
2. Ühiskonna valitsemine (5—10 p).
3. Ühiskonna majandamine (5—10 p).
4. Indiviid ühiskonnas (5—20 p).
5. Kaasaja maailma mitmepalgelisus (5—10 p).
6. Rahvusvaheline suhtlemine (5—10 p).
7. Põhiseaduse tundmine (10 p).

Õppekirjandus

L. Möldre, A. Toots. Ühiskonnaõpetus XII klass. Tallinn, 1999.

Peep, V., Kama, P. Ühiskonnaõpetus. Tallinn, 1997.

Toimumise aeg

Riigieksam ühiskonnaõpetuses toimub 25. mail 2004. aastal. Lisaeksam 10 juunil.